

Skolverkets statistik missar npf-problemen

Våra centrala skolmyndigheter har underlåtit att följa upp skollagens bestämmelser om funktionsnedsättningar i en fråga av livsviktig betydelse, skriver flera debattörer.

Få som har det minsta intresse för skolfrågan har missat att cirka 15 procent av eleverna inte klarar grundskolan. Tyvärr stannar analysen där. Få frågor ställs om vilka elevgrupper som har svårigheter, varför det är så och vad de ansvariga huvudmännen gör åt situationen.

Riksrevisionen har i en ny rapport kritiserat Skolverkets arbete med skolstatistik. Myndigheten skriver: "Riksrevisionen bedömer att Skolverket inte har tillfredsställande rutiner för att stämna av behoven av uppgifter och statistik med andra användare av statistik, såsom utredare och forskare" (RiR 2022:23). Även regeringen kritiserar för passivitet i sin uppföljning av den nationella skolstatistiken. Frånvaron av fördjupande statistik gör det svårt att rätta till de allvarliga brister som finns i svensk skola.

Vi är föräldrar till barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som autism och adhd. Våra barn drabbas allvarligt av avsaknaden av analys kring skolans svårigheter att tillgodose alla elevers behov. Antalet svenska barn med adhd, autism eller båda diagnoserna har ökat kraftigt under det senaste decenniet. Lågt räknat har 4,8 procent av barnen upp till 17 år diagnosticerats adhd 2020 (Stockholms län). Motsvarande siffra för autism var nästan 2,5 procent.

KI-forskaren Isadora Stark har, med hjälp av registerstudier, visat att nästan 40 procent av eleverna med autism inte klarar grundskolan. För elever som både har autism och adhd är motsvarande siffra ännu mer skrämmande – nästan 50 procent. Studien gäller barn utan intellektuell funktionsnedsättning. Detta leder enligt forskning inte bara till avsaknad av gymnasiebehörighet utan också till försenad arbetsmarknadsdebut (om en sådan alls upp-nås) och psykisk ohälsa till följd av utanförskap.

Vidare visar forskning från IFAU, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, att den största risken för att hamna i utanförskap är kopplad till funktionsnedsättning. Risken är sju gånger högre än normalbefolkningen – och dubbelt så hög som för personer med utländsk härkomst. Detta beror till hög grad på ett diskriminerande skolsystem.

De siffror vi pekat på här är mycket allvarliga. Än mer förfärande är att risken för självmord är tio gånger högre för personer med autism än för övrig befolkning. Trots den alarmerande självmordsstatistiken syns exempelvis inga spår av denna kunskap i Socialstyrelsens nya nationella riktlinjer kring vård och stöd vid adhd och autism. Hur kan det komma sig?

Inte heller framgår av Skolverkets nationella statistik någon kunskap om alla dessa mycket allvarliga statistiska resultat från KI och IFAU – trots att Skolverket har ansvar för både att utvärdera hur skolan förhåller sig till de nationella målen och ett sektorsansvar för funktionshindersfrågor inom skolväsendet.

Skolverket har i olika sammanhang hävdats att det skulle vara av "omsorg för de funktionsnedsatta elevernas integritet" som ingen statistik tas fram. På vilket sätt skulle denna avsaknad av analys utgöra omsorg om våra barn och deras framtid? Skolverket är skyldigt ett svar på frågan: vilka intressen är det som egentligen styr Skolverkets inriktning och prioriteringar?

Utöver Skolverkets obefintliga analyser av våra barns situation konstaterar vi också, med stor sorg och frustration, att Skolinspektionens nya interna riktlinjer för tillsyn av skolor har försämrats. Skolinspektionen gör inte längre någon tillsyn av skollagens bestämmelser om stöd för elever med funktionsnedsättningar. Detta är obegripligt, med tan-

Antalet svenska barn med adhd, autism eller båda diagnoserna har ökat kraftigt, skriver artikel-författarna. Foto: Anders Wiklund/TT

Vi måste få en skola för alla – även för elever med funktionsnedsättningar.

ke på att myndigheten själv i sina årliga rapporter konstaterar att denna elevgrupp är en av de mest utsatta i svensk skola.

2015 riktade FN skarp kritik mot Sverige bland annat för bristande rättigheter till utbildning för barn med funktionsnedsättning. Men läser man den svenska versionen av de globala målen i Agenda 2030 så avser Sverige inte redovisa delmål 4.5, "Utrota diskriminering i utbildning". Vi ställer oss frågan varför. Är det rimligt givet vad forskningen säger?

Vårt skolsystem behöver både transparens och tillsyn för att kunna uppfylla kravet på likvärdig utbildning över hela landet. I stället har våra centrala skolmyndigheter underlåtit att följa upp skollagens bestämmelser om funktionsnedsättningar – i en fråga av livsviktig betydelse.

Vi kräver att Skolverket och Skolinspektionen genomför sina uppdrag att kraftfullt och aktivt verka för en likvärdig skola baserad på relevant statistik, utvärdering och skarp tillsyn. Om så inte sker omgående vädjar vi till regering och riksdag att i stället "ta tyglarna" så vi kan få en faktabaserad styrning av vår skola – en ovärderlig investering för framtiden! Vi måste få en skola för alla – även för elever med funktionsnedsättningar.

Christian Wettergren
Petra Krantz Lindgren
Charlotte Mörner Stein
Magnus Back
Johanna Langhorst
samtliga från föräldranätverket Rätten till utbildning
Kristofer Erlandsson
Autism- och aspergerföreningen Stockholms län
Inger Ottosson
Attention Stockholms län